

عکس: حسین نقی‌زاده / ایران

تشریح جزئیات افزایش سن بازنشستگی توسط مجلس در برنامه هفتم توسعه

شمایل جدید قانون بازنشستگی

گزارش

هزینه‌های مالی، سن بازنشستگی را افزایش داده‌اند. اکثر کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در میانه قرن حاضر دارای حداقل سن بازنشستگی ۶۷ سال خواهند بود. تعدادی از کشورها با ایجاد پیوند مستقیم بین افزایش سن بازنشستگی با روند تکاملی امید به زندگی، از این سن نیز فراتر خواهند رفت.

۵۱ سالگی؛ متوسط سن بازنشستگی در ایران

طبق بررسی‌ها، سن امید به زندگی در ایران از سال ۱۳۳۰ تا به امروز از ۴۶ سال به ۷۶ سال افزایش یافته و این در حالی است که طی همین سال‌ها متوسط سن بازنشستگی از ۵۷ سال به ۵۱ سال کاهش پیدا کرده است. فاصله سن بازنشستگی تا امید به زندگی که عاملی تعیین‌کننده در میزان متوسط سن بازنشستگی است، توسط مشترکان صندوق بیمه‌های و هزینه‌های آن محسوب می‌شود، از منفی ۱۰ سال در سال ۱۳۳۰ به حدود مثبت ۲۵ سال در سال ۱۳۹۹ رسیده است.

در ایران نیز سن بازنشستگی نیازمند اصلاحاتی است تا بتوان صندوق‌ها را از این وضعیت خارج کرد اما این تغییر باید آرام و منطقی باشد تا بازنشستگان بتوانند خود را با این تغییر همسو و هماهنگ کنند و برای آن برنامه‌ریزی داشته باشند، چرا که تغییر در نحوه محاسبه و میزان سن بازنشستگی به صورت ناگهانی منطقی نیست و به نظر قابلیت اجرایی نخواهد داشت.

افزایش سن بازنشستگی؛ راهکار کشورها برای ایجاد تعادل در صندوق‌های بازنشستگی

به عبارت دیگر افزایش طول عمر بشر و کاهش تعداد زاد و ولد (تغییرات جمعیتی) موجب افزایش نسبت وابستگی بالقوه (نسبت جمعیت بالای ۶۵ سال به جمعیت ۱۵-۶۵ سال) و کاهش نسبت پشتیبانی (نسبت بیمه‌پردازان به مستمری بگیران در یک سازمان بیمه‌ای) خواهد شد که چالش بزرگی پیش روی صندوق‌های بازنشستگی است. این در حالی است که با وقوع بحران سالمندی در دنیا، افزایش امید به زندگی و به‌منظور حفظ تعادل منابع و مصارف صندوق‌های بازنشستگی، سن و سابقه لازم برای بازنشستگی در اکثر کشورهای دنیا افزایش یافته و این‌گونه تناسب لازم بین سن و سابقه بازنشستگی و تغییرات جمعیتی صورت پذیرفته است.

مطالعات حاکی از آن است که در یک دوره ۲۰ ساله از سال ۱۹۹۵ تا پایان دسامبر ۲۰۱۵ میلادی، ۵۰ کشور از جمله آلمان، اسپانیا، کره جنوبی، فرانسه، یونان و... به منظور کاهش

و دغدغه فکری آنها را برهم نزند. وی یادآور شده بود: سازمان تأمین اجتماعی دارای مشترکین فعلی است که براساس قوانین فعلی مشترک سازمان تأمین اجتماعی شده‌اند. لذا نحوه اصلاح سن بازنشستگی باید باآهنگ رشد آرام صورت گیرد و در این راستا باید سازگاری در تغییرات اصلاحات دیده شود تا بیمه‌شدگان بالقوه‌ای که تمایل دارند مشترک صندوق باشند بتوانند با شرایط روز و با علم به این موضوع وارد صندوق شوند.

حیدری تأکید کرده بود: گرچه به‌طور کلی سن بازنشستگی در ایران نسبت به سایر کشورهای بسیار پایین است و در کشورهای دیگر سن بازنشستگی مختلف و حدود ۶۶ سال، ۷۶ سال، ۷۵ سال و... است اما در دنیا شرایط سنی متفاوتی وجود دارد که این شرایط تابعی از امید به زندگی، شرایط اقلیمی و شرایط کار است.

کاهش سن بازنشستگی در ایران طی دهه اخیر

در این میان مروری بر روند قانونگذاری کشور در ۶ دهه اخیر حاکی از آن است که نه تنها مطابق با افزایش امید به زندگی، سن و سابقه لازم برای بازنشستگی افزایش نیافته بلکه کاهش نیز یافته است. در شرایطی که مطابق لایحه قانونی

بیمه‌های اجتماعی کارگران مصوب ۱۳۳۱، سن بازنشستگی برای مردان ۶۵ و زنان ۶۰ سال تعیین شده بود؛ در قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران مصوب سال ۱۳۳۹ سن بازنشستگی برای مردان ۶۰ و برای زنان به ۵۵ سال کاهش یافت.

سن بازنشستگی در قانون تأمین اجتماعی مصوب سال ۱۳۵۴ نیز به همین ترتیب بود، تا اینکه بر اساس قانون اصلاح مواد (۷۲ و ۷۷) و تبصره ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۷۱ سن بازنشستگی مردان به ۵۰ و زنان به ۴۵ سال کاهش یافت.

جزئیات مصوبه افزایش سن بازنشستگی توسط مجلس در همین راستا روز یکشنبه ۲۸ آبان‌ماه) نمایندگان مجلس شورای اسلامی در بررسی گزارش کمیسیون تلفیق لایحه برنامه هفتم توسعه و به منظور کاهش ناترازی صندوق‌های بازنشستگی، سن بازنشستگی را برای گروه‌های مختلف افزایش دادند و در همین راستا بند الحاقی بند خ ماده ۲۹ لایحه را به تصویب رساندند که در صورت تأیید شورای نگهبان، قابلیت اجرایی پیدا می‌کند.

براساس بند الحاقی بند خ ماده ۲۹ لایحه: به منظور کاهش ناترازی صندوق‌های بازنشستگی و تقویت توان صندوق‌ها در انجام تکالیف

محو له:

- بیمه‌پردازانی که ۲۸ تا ۳۰ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنها برای بازنشستگی اضافه نمی‌شود.

- بیمه‌پردازانی که ۲۵ تا ۲۸ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنها به ازای هر سال تا زمان بازنشستگی دو ماه اضافه می‌شود. - بیمه‌پردازانی که ۲۰ تا ۲۵ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنان به ازای هر سال تا زمان بازنشستگی سه ماه اضافه می‌شود.

- بیمه‌پردازانی که مطابق قوانین ۱۰ تا ۲۰ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنان به ازای هر سال تا زمان بازنشستگی چهارماه اضافه می‌شود.

۵. بیمه‌پردازانی که مطابق قوانین ۱۰ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنان به ازای هر سال تا زمان بازنشستگی پنج ماه اضافه می‌شود. تبصره ۱- اجرای تمام یا بخشی از احکام فوق‌الذکر مشروط بر آن است که سن بیمه‌شده در زمان بازنشستگی برای مردان از ۶۲ سال و برای زنان از ۵۵ سال بیشتر نباشد. تبصره ۲- اصلاحات فوق در قوانین صندوق‌های بازنشستگی به استثنای صندوق‌هایی که حداقل سن بازنشستگی بیمه‌شدگان آنها از ارقام مذکور در تبصره (۱) بیشتر است به

انبهامات و ایرادات مصوبه مجلس

بهرتربود نمایندگان مجلس جزئیات مصوبه و سقف سن و سوابق بازنشستگی را هم اعلام می‌کردند؛ اما در حال حاضر جدولی منتشر شده که در آن با اعداد متفاوتی روبه‌رو هستیم؛ به‌گونه‌ای که در محاسبه هر یک از بندها با عدد جدیدی مواجه می‌شویم و مشخص نیست پاسخ تصمیم‌گیرندگان به آن چه خواهد بود.

صورت دائمی اعمال می‌گردد. تبصره ۳- این‌تارگران و مشمولان قوانین سخت و زیان‌آور مشمول قوانین خاص خود هستند.

تبصره ۴- اشخاص موضوع این حکم با رضایت خود و موافقت دستگاه‌های ذریبط می‌توانند بدون نیاز زمان‌های مذکور در بندهای (۲) الی (۵) تا سقف سن موضوع تبصره (۱) حسب مورد به خدمت ادامه دهند. خدمت مازاد براساس قوانین و مقررات مربوطه امکان‌پذیر است.

تبصره ۵- چنانچه دستگاه‌ها به خدمات برخی از کارکنان نیاز نداشته باشند حسب مورد می‌توانند بدون لحاظ زمان‌های مذکور با پیشنهاد بالاترین مقام دستگاه و موافقت معاون اول رئیس‌جمهور براساس قوانین مربوط نسبت به صدور احکام بازنشستگی آنان اقدام کنند.

تبصره ۶- افرادی که تقاضای خود مایل به بازنشستگی زودتر از موعد فوق‌الذکر باشند، بازنشستگی آنها مطابق قوانین مربوطه و بدون رعایت بندهای (۱) تا (۵) بلامانع است و حقوق بازنشستگی آنان مطابق احکام این سند برقرار خواهد شد.

تعیین شرط سن ۶۵ سال برای مرد و ۶۰ سال برای زن و سابقه بازنشستگی ۳۵ سال برای مرد و ۳۰ سال برای زن؛ مستخدمین موجود با رضایت کتبی خود نیز می‌توانند مشمول حکم این جزء قرار گیرند.

انبهامات و ایرادات مصوبه مجلس

اما محمدحسن زدا، معاون اسبق بیمه‌ای سازمان تأمین اجتماعی نسبت به این مصوبه و انبهامات موجود در آن ایراداتی گرفته و در این باره می‌گوید: بهترتربود نمایندگان مجلس جزئیات مصوبه و سقف سن و سوابق بازنشستگی را هم اعلام می‌کردند؛ اما در حال حاضر جدولی منتشر شده که در آن با اعداد متفاوتی روبه‌رو هستیم؛ به‌گونه‌ای که در محاسبه هر یک از بندها با عدد جدیدی مواجه می‌شویم و مشخص نیست پاسخ تصمیم‌گیرندگان به آن چه خواهد بود. به‌طور مثال در بند دوم آمده است بیمه‌پردازانی که ۲۵ تا ۲۸ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنان به ازای هر سال تا زمان بازنشستگی دو ماه اضافه می‌شود؛ حال آنکه برای بیمه‌پردازان ۲۵ سال سابقه خدمت یک رقم و برای بیمه‌پردازان ۲۸ سال سابقه خدمت رقم دیگری به دست می‌آید.

بالاخره سن بازنشستگی زنان و مردان چقدر افزایش می‌یابد؟

وی ادامه می‌دهد: ایراد دیگری که وجود دارد این است که میزان افزایش سن بازنشستگی در ایران در این مصوبه مشخص نیست.

وی تصریح می‌کند: آنهایی که سنین متفاوتی دارند باید مشمول فرمول مشخصی شوند تا از این طریق به سن مشخصی که هدفگذاری شده دست پیدا کنیم این درحالی است که در این جدول مشخص نیست سن بازنشستگی در ایران چقدر شده است؟

معاون اسبق بیمه‌ای سازمان تأمین اجتماعی ضمن اشاره به بی‌توجهی نمایندگان در این مصوبه بین زنان و مردان همچنین تصریح کرد: ایراد دیگری این مصوبه این است که تفکیک میان زنان و مردان مشخص نیست. این درحالی است که همیشه در قانون تأمین اجتماعی سن بازنشستگی برای مردان تعیین زنان با پنج سال کمتر، بازنشسته می‌شوند.

زدا با اشاره به بند ۹ سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری و لزوم توجه به پیوست محاسبات تأمین اجتماعی در این راستا گفت: اگر این مصوبه بر مبنای محاسبات بیمه‌ای و آکچوئری است، نمایندگان اعلام کنند که پیوست مذکور در کجای این مصوبه قرار دارد؟ چرا که سیاست‌های تأمین اجتماعی براساس محاسبات بیمه‌ای است. به نظر می‌رسد که در این مصوبه تنها برای یک مدل بازنشسته با یک کار ساده، تعیین تکلیف شده است.

گرچه به‌طور کلی سن

بازنشستگی در ایران

نسبت به سایر کشورها

بسیار پایین است و در

کشورهای دیگر سن

بازنشستگی مختلف

و حدود ۶۶ سال، ۷۶

سال، ۷۵ سال و...

است اما در دنیا شرایط

سنی متفاوتی وجود

دارد که این شرایط

تابعی از امید به زندگی،

شرایط اقلیمی و شرایط

کار است

موافقان و مخالفان افزایش سن بازنشستگی در مجلس چه گفتند؟

براساس این گزارش، با وجود این اما برخی نمایندگان مجلس موافق افزایش سن بازنشستگی و در مقابل عده‌ای نیز مخالف آن بودند به‌طوری که علی بابایی کارنامی در مخالفت با این بند، آن را مغایر با اصل سه قانون اساسی دانست و در عین حال نیز گفت که در این بند سن بازنشستگی برای گروه‌های مختلف شاغلان افزایش پیدا کرده است. قطعاً تصویب این بند تبعات اجتماعی به همراه خواهد داشت و باعث ایجاد نگرانی در شاغلان می‌شود. از طرف دیگر شیوه پرداخت حقوق و دستمزد را برهم می‌زند. در این بند فرمول پیچیده‌ای برای تعدادی از شاغلان در نظر گرفته شده و سن بازنشستگی را افزایش دهد.

فردی که ۵۰ سالگی بازنشسته می‌شود، خانه‌نشین نمی‌شود و این مانع اشتغال جوانان است

حجت‌الاسلام سیدمحمدرضا میرتاج‌الدینی اما در موافقت با این بند از لایحه، این حکم را یکی از بهترین حکم‌های کمیسیون تلفیق در لایحه برنامه آورده است، دانست و گفت: دولت نیز با آن موافق است. اکنون در دنیا میانگین سن بازنشستگی بالای ۶۳ سال است و در کشورهای پیشرفته نیز این سن بالاتر است و کشور ما بسیار پایین‌تر است. از سوی دیگر در کشور ما امید به زندگی خیلی بالا رفته است چرا که حوزه سلامت و بهداشت تقویت شده است. اکنون نیز که سن بازنشستگی ۵۰ سال است فرد بازنشسته نمی‌رود در خانه بنشیند بلکه جای دیگر مشغول کار می‌شود و این امر برای جذب جوانان در عرصه اشتغال مفید نیست.

حالا که در خصوص همسان‌سازی حقوق بازنشستگان با دولت به توافق رسیده‌ایم باید منابعی در اختیار صندوق قرار گیرد محسن زنگنه سخنگوی کمیسیون تلفیق در دفاع از این بند از لایحه برنامه بیان کرد: اکنون سن امید به زندگی به ۷۶ سال و در زنان ۷۸ سال رسیده است و در یک سازمانی مانند آموزش و پرورش میانگین سن بازنشستگی ۴۸ تا ۵۰ سال است. یعنی فرد بازنشسته از ۵۰ سالگی تا ۷۸ سالگی شغلی ندارد. از آنجا که ما در خصوص همسان‌سازی حقوق بازنشستگان با دولت به توافق رسیده‌ایم باید منابعی در اختیار صندوق قرار گیرد. ما با پیشنهاد دولت برای افزایش سن بازنشستگی با تغییراتی موافقت کردیم. دولت به ازای هر سال خدمت، چهارماه در نظر گرفته بود اما ما آن را بین گروه‌های مختلف تقسیم کردیم. در نهایت نمایندگان مجلس با این بند از لایحه برنامه هفتم برای افزایش سن بازنشستگی موافقت کردند؛ حال باید منتظر ماند و دید که آیا شورای نگهبان نیز نظر مثبتی در خصوص آن خواهد داشت یا خیر؟